

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis Nider de ordine predicatorum

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Septimu[m] de plato seculari honora[n]do.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

quod modo honorari. Primum in idem hunc
latum ad personam. Secundo quod eis detrahunt
leniter et multipliciter infamando vel maledi-
cunt. Et illud apostolus Act. xxij. Principem populi
tuum si maledices. Tertio quod eos gestibus
dehonestat sine rationabili causa. ut cum eis
ludetes illicite luxuriantes sicut Cham
vereda mox paternorum et defectuosorum
detegentes. Et illud Ezechiel. xxij. Dicitur si de-
trahes principem populi tui non maledices
Quarto quod eis debita in decimis oblati-
onibus et alijs subtrahunt iuribus eorum. Et
illud Malach. iij. dicit dominus. Inferte omnem
decimam in horreum meum ut sit cibus in do-
mo mea. Et Ecclesiasticus. xliij. Fili si habes
bonum fac tecum. et deo dignas oblationes of-
fer. Quinto quod precepta platonum premittunt
in his in quibus obedire tenentur. ut in ex-
coicationibus servandis precipue sancte matris
ecclesie. Et quod in diebus dominicis premittunt at-
tendere missas et alijs festiuitatibus et iterum
se diuisim secundum ecclesie ordinationes et precepta et
leitima ab eis rite iussa transgrediuntur.

Capitulum. vij.

De tertio parte videlicet platonum seculari
honorando tria ponentur. Primum quod
necesse rationabiliter sint honorandi.
Secundo in quibus sint honorandi. Tertio quod
mors pro eorum honore fiat et hoc preceptum.
Quod ad primum non dicitur. quod patres secularium
personarum sunt omnino videlicet qui gubernare habent
aliquem vel aliquos de secularibus in foro eo-
rum. Sic igitur per familias est per uxoris
filiorum famulorum domum inhabitantium. Sic
principes vel signiferi vel capitanei pro est
subditoz sibi. sic magister suorum scholarium
et rex suorum in regno. et similium cum magister
universitatis omnium civitatum. Subditos autem obedire quod
necesse sit suis placet et preceptis placet. Primum
docet imo imperat scriptura. Secundo scriptura
exempla. Tertio philosophorum documenta. Quar-
to irrationalium facta. Et quinto non sentien-
tium regimina. **Q**uod ad primum christus
ait. Reddite quod sunt cesari cesari Mat. .
xxij. Hinc Petrus. j. De. ij. dicit. Sub-

secuti estote omni humane creature propter deum
sive regi quasi scelerati. sive ducibus quasi
ab eo missis ad vindictam malorum. lau-
dem vero honorum. Paulus etiam Ro. xliij.
dicit. Qui potestati resistit dei ordinationi
resistit. Docet secundo illud scriptura exempla
Quia christus tributum pro se Petro ex piscis
ministerio tribuit Mat. xvij. Nec pla-
tum placitum vel iudicem christus negavit. cum
ait. Non haberes in me potestatem ullam nisi
tibi datum fuisset desuper Job. xix. Pau-
lus ad cesarem appellavit iudices ino-
cavit infideles. ut patet Act. xxv. Mauri-
cium socijs suis idolatrum Diocletiano
et Maximiano imperatoribus militare non
renuit ubi deo vero non fructum imperavit. Ex
quibus patet quod tam malus quam bonus placet obedien-
tiam est. ut patet per precedentia. et per David qui ve-
nerat est saul non dicitur depositus publice
per deum vel populum. Dicitur. j. De. ij. Serus
subditus estote in timore dominus et non in ho-
minum modestis sicut etiam discipuli. Per ter-
tium per publica documenta. nam Aresto. eco-
nomicorum librum per regimie domus et li-
bros polliticorum per regimie civitatum et
regnorum elegantissime descripsit. Sic
plura exempla possunt Valerius et ceteri.

Docet deinde quarto tam bestialium hominum
quam irrationalium vita. Videmus enim per dones
vni obedire. sicut latrones. quod sine obe-
dientia nulla pax preverat. Sic gallus
gallinas regit. grus grues. rex apum
apes. et caput membra in corpore. et talia ex
acte suis placet obedunt. Quinto idem patet
etiam in non sentientibus. in toto etiam universo
deus ordinauit ignobiliora debere obedi-
re nobilioribus. sic angelus preest homini. anima
corpore. celestia terrens. et humidis luna.
et omni terre cum suis vegetabilibus preest sol. **Q**uod
ad secundum principale notandum quod
subditi seculares dunt in quibus honorare suos
platos. Primum bona eis optando. et deum
pro eis orando. Dicitur. j. Timotheo. ij. Obse-
cro fieri orationes pro me pro regibus et his qui
in sublimitate sunt. Et Hieronymus. j. Pra-

Preceptum III Cap. VII

te p vsta nabuchodonosor. **H**o est. qz
p pta ppli alqñ hypocrisis dat po
pulis. Et **h** Grego. qz plati alqñ nō
corrīgūt pplm. idcirco ipsi plati infa
ruant z peccāt z ppls punit. **ij.** Regl.
vlt. vbi dī de Dauid qui peccauit z mī
ppls punit fuit. ozare q oportet p p
latis. **S**cdo honorādī sūt vbi. vt bo
nā d sic subditi referāt. **H**o. qz qñ illō
nō sit ppls ei recalciat. etiā in licit
z sic turbat respublica. Et sepe ea que
apparēt malefacere. vōmittere plati
spī talia emēdare nō valēt vō ppls in
dicās errat temerarie iudicādo. **I**deo
Paulus ait. **cf. xxiij.** **S**cptū ē. p
cipē ppli tui nō maledices. **T**ertio de
bēt gestib⁹ honorari. **sessiōib⁹ z alijs li**
ctis. j. **De. ij.** **D**eū timete. regē hono
rificare. qd em ei sit. deo sit. a q ois
ptās. **Q**uarto sūt platis tributa dāda
exactiōes licite p respublica telonea z
stare. qz sine talib⁹ cōibus subditijs
prudētes pslitari. officiales ciuitatū. z
stipēdarij. aut milites sua officia sūt
laborādo p victu facere nō pnt. **Jō. j.**
Cor. **ix.** **Q**uis militat stipēdijs suis
vñq. **Et Ro. xiiij.** **R**eddite oib⁹ debi
ta cui tributū tributū. cui vectigal ve
ctigal. **Q**uito obediēdū ē platis i his
in qb⁹ sūt alq eoz subiecti eis. vt mi
lites capitaneo. i reb⁹ bellicis. familia
pūfamilias i domesticis. ciues p silia
rijs i ciuilib⁹. **Jō Tho. ij. ij. q. ciiij.** **Q**rit
an subditi teneāt platis i oib⁹ obedire.
Hñ. q nō. **h** i his vbi sūt plati z subdi
ti eis astricti. **V**n pmo subditi nō tene
tur obedire qz vspasser dñi sibi. nisi
ppter scādalu vel mai⁹ malū vitandū
obediēdo tñ in licitis nō qz peccaret.
Nec scdo subditi tenent obedire pla
tis vbi impant vñū z alter maior pla
tus sū q est pus iubet aliud. **E**st em re
gula a brō **Aug. manās. q duob⁹ pla**
tis p raria p cipiētib⁹ obrpandū ē ma
iori. intellige i licit. Tertio nullus dz

obedire vbi prelati sūberet alq qd
pctm esset. qz cū de⁹ **B** phibeat p pce
dētē regulā q ē oim dñs. deo ē obediē
das. **T**n fm **Ray.** z alios plurimos. q
sunt subditi nō dico amict vel nō sūdi
ti. tales sūdti qñ dubitāt alq qd ē illi
ctū vel licitū debēt plato obedire. nisi
esset tale qd in q nullo mō eēt excusa
bilis ignorātia. puta **p articūlū fidei p**
cepta vō phibitiōes. vō generale statu
tū eccle. Ho ē. qz dubia sūt i meliorē
p rē interpretāda. Quarto subditi nō te
net obedire dño vō plato si p cipiāt ei
q non sūdit ei. puta si intromitteret se
de actib⁹ aie itertorib⁹. vñ Seneca. li.
ij. de bñficijs Errat si qd estimat fut
turē i totū voiem descedere. ps ei⁹ me
lior. i. aia excepta est. Corpa obnoxia
sunt z a p rā dñs mēs qdē ē sui iur.
Jō dīc p se q nter Tho. In his q prinēt
ad interiore motū volūtāt hō nō tene
tur hoi obedire. h i his q p corp⁹ exte
rius sūt agēda. nec i talib⁹ oib⁹. Quito
igit i his etiā q p corp⁹ exteri⁹ sunt
agēda hō nō tenet hoi obedire i oibus
talib⁹. qz nō i his q ad naturā corpis p
tinēt. h soli deo. qz i ista pte oēs hoies
natura sūt pares. puta in his q p tiner
ad corpis sustentationē z plis gnatōez
Vñ nec tenent sui dñs nec filij penti
bus obedire de m fmonio p hēdo vel
virginitate p uāda. aut alio alq h mōi
Sed in his q p tinent ad dispēsatōē
actū z rez hūanay tenet subditi suo
supiori obedire fm rōnē supioritatis
Sicut miles duci exercit⁹ in his q p t
nent ad bellū. hec de Tho. Quito
ad tertū principale patet ex pmissis
q multipliciter subditi faciūt contra
hoc pceptū de honorādo platos. Pri
mo eis mala fauendo. vel pro eis nō
orādo. cum tñ p oibus orandū sit p
oionem dñicam. Secūdo qui eis de
trahunt. Vñ Ero. xxij. Dñs nō detra
hes. glo. iudicibus. Tertio qui sine n

more et reuerentia sunt ad eos. p̄tra illud
Ro. xiiij. Principes dei minister est tibi
in bonum. Si autem male feceris time. non
enim sine causa portat gladium. Et post pau-
ca. Subditi estote non solum propter iram sed
etiam propter conscientiam. tunc enim et tributa
prestat. Quarto quod eis debita tributa
stipendia et securas subtrahunt. tales pro-
tato sunt peiores quam fures pro quanto in
plures quis peccat quam pro quanto iste qui sub-
trahit. Instantes etiam tributa talia non pro-
dant. sicut tunc plus merentur quanto res com-
munem. id est diuinam plus quam propriam curant.
Vbi propter quorundam modica chartas qui
inuiti sunt ad talia. Quia quod eis rebel-
lizant. imo potius deo. Vbi ea que pro-
phatas sunt deus sibi fieri dicit. ut propter
Numeri. xiiij. ubi populus dei murmurat
se contra moysen et aaron. et tunc deus ait
Usquequo detrahitis mihi omnes popu-
lus iste. quousque non credit mihi. Et ibi
dem Usquequo multitudo hec pessima
murmurat contra me. Sic primo Reg.
. viij. quoniam Samuelis iudicem populus peti-
uit ut regem eis daret. dominus ait. Non
te abiecerunt sed me. ne regnem super eos.

Preceptum. v. Capitulum. I.

Receptum
quintum est. Non occides
De quibus tria principaliter
sunt videnda. Primo
de homicidio in se. Se-
cundo de causis homicidii videlicet pro-
prios. et propter quos. qui sunt ira. inuidia. odium
detractio. et alie filie inuidie. Tercio reco-
lliatio omisso et fraterne correctio-
nis. que omnia causa sunt vel esse possunt homicidii
corporis vel anime. et hinc prohibentur. Tertio de
scandalo et de derisione. que occasio sunt
occisionis anime et corporis. De homicidio
in se tria ponentur. Primum quomodo iuste
quis occidere possit. et que modis iniuste
Secundo quomodo esse lesiones corporales etiam

sub hoc precepto prohibentur. Tertio de his
que valent ad fugiendum et detestandum homi-
cidium. **¶** Et ad primum notandum secundum
Tho. ij. q. lxxij. quod duplex est occisio.
Quaedam iusta. Alia iniusta hinc prohibita
Ad occisionem iustam homines tria requirunt.
Primo causa iusta. ut quis occidat pro cul-
pa. pro quam talem mortem et occisionem me-
ruerit. **¶** Vnde Exo. xxij. Maleficos ne
pauas vivere. Secundo ordo. ut seruetur in
occisione iustus ordo. et maxime quod homo
occisio iubendo vel exequendo fiat ab
eo qui habet autoritatem legitime pote-
statis. ut in dicitur in Platone. **¶** Vnde Nume-
ri. xxxv. Homicidia sub tactibus puni-
entur. Et Deuter. xxj. Filius inobediens pa-
rentibus inbet ad seniores ciuitatis et ad
ad portam iudicis ducit. Ro. xiiij. Quid
iudicas alienum seruum. domino suo stat aut
cadit. Tertium requisitum est iustus animus.
ita quod iudex mandans et miser exequens
occidat propter bonum finem. et recta intentione.
ne. ut propter preservationem iusticie et corre-
ctionem culpe. **¶** Vnde Deuter. xvj. Quod ini-
ustum est iniuste exequitur. Iudex igitur vel prin-
ceps vel alius secundum talia tria occidens non
peccat. ut Augustinus probat. i. de ciuitate dei. Et
hec occisio non prohibetur. sicut iniusta occi-
sio hominum. non aialium irrationalium in que quis
dominium habet. quia hinc licite potest occi-
dendo. Id alia est occisio hominis iniusta
hinc prohibita. et fit quadrupliciter. Pri-
mo quando occidit innocens qui nullam
penam meruit. Secundo quando occi-
ditur nocens et qui meruit puniri. licet
non meruit mortem. sed minorem penam.
Tercio quando qui meruit mortem occidi-
tur non seruato legitimo ordine iuris
maxime quando occidit ab eo qui non habet
autoritatem legitime potestatis. Quar-
to quando quis occidit pro culpa sua et
ab habente autoritatem sed non fit iusto
animus vel fine. ut amore vindicte vel
propter aliam aliquam indebitum finem
¶ Fit autem transgressio. xv. modis **C**

Et
22

De
ra